

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I GÖTEBORG**
Avdelning 2

DOM
2011-04-18
Meddelad i
Göteborg

Mål nr
3294-11 E och 3296-11 E
Enhet 2:2

SÖKANDE

1. Sesam Lås & Larm AB, 556355-2156
Första Långgatan 18
413 28 Göteborg

2. Låsspecialisten Bröderna Nykom AB, 556112-4412
Värmlandsgatan 15
413 27 Göteborg

Ombud för 1 och 2: Peter Söderlund
Professional Security Consulting Sweden AB
Långvretsvägen 14
163 46 Spånga

KONKURRENSVERKET	
2011-04-18	
Avd	
Dnr	
Doss	Aktbil

MOTPART

Göteborgs Stads Upphandlings AB
Stora Badhusgatan 6
411 21 Göteborg

SAKEN

Överprövning enligt lagen (2007:1091) om offentlig upphandling, LOU

DOMSLUT

Förvaltningsrätten bifaller ansökan och förordnar att upphandlingen ska göras om.

Dok.Id 79037

Postadress Box 53197 400 15 Göteborg	Besöksadress Sten Sturegatan 14	Telefon 031 - 732 70 00 E-post: forvaltningsrattenigoteborg@dom.se	Telefax 031 - 711 78 59	Expeditionstid måndag – fredag 09:00-15:00
---	---	--	-----------------------------------	---

BAKGRUND

Göteborgs Stads Upphandlings AB (nedan Upphandlingsbolaget) har genomfört en upphandling av ramavtal avseende "Lås m.m., produkter och tjänster", dnr 0147/10. Upphandlingen har genomförts med ett öppet förfarande. I tilldelningsbeslut den 14 mars 2011 föreslår Upphandlingsbolaget att ramavtal tecknas med leverantörerna Låssmeden Sven Alexandersson AB, Swesafe AB och Safeteam i Sverige AB för Göteborgs Stad och Härjedalen kommun.

YRKANDEN M.M.

Sesam Lås & Larm AB och **Låsspecialisten Bröderna Nykom AB** (nedan bolagen) ansöker om överprövning enligt LOU och yrkar att förvaltningsrätten ska besluta att upphandlingen ska göras om. Som skäl för talan anger bolagen bl.a. följande. En option på ett femte avtalsår i händelse av överprövning strider mot 5 kap. 3 § LOU. Enligt förevarande bestämmelse får ett ramavtal löpa under längre tid än fyra år endast om det finns särskilda skäl. Avtalstiden för ramavtal får därmed vara högsta fyra år inklusive eventuell förlängnings- eller optionstid. Något synnerligt skäl kan inte anses föreligga i förevarande upphandling av lås m.m. Det är upp till den upphandlande myndigheten att planera arbetet och infordra nya anbud i god tid. Bolagen kan mot bakgrund av det anförda komma att lida skada.

Upphandlingsbolaget bestrider bifall till ansökan och anför härvid i huvudsak följande vad gäller ramavtalstiden. En upphandlande myndighet ska alltid ha en god planering inför upphandlingar. Trots god planering är det möjligt att bli avtalslös pga. situationer som ligger utanför den upphandlande myndighetens egen kontroll såsom t.ex. domstolarnas arbetsbelastning. Risken för avtalslöshet bör anses som ett synnerligt skäl för möjligheter till en extra förlängningsperiod, endast i nödvändig omfattning.

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I GÖTEBORG**
Avdelning 2

DOM

Sida 3
3294-11 och 3296-11 E

Avtalslöshet leder till att myndigheter lider stor ekonomisk skada och samtidigt skapas en situation där myndigheten tvingas till otillåtna direktupphandlingar för att samhällsnyttiga verksamheter ska fungera. Det kan inte vara lagstiftarens intention att tvinga upphandlande myndigheter att bryta mot lagen om det kan undvikas.

Bolagen vidhåller sin inställning och tillägger att en överprövning inte kan anses utgöra särskilda skäl; i sådant fall skulle det i samtliga upphandlingar vara möjligt att kringgå begränsningen på en maximal avtalstid om fyra år.

DOMSKÄL

Tillämpliga bestämmelser m.m.

Upphandlingen överstiger aktuellt tröskelvärde varför LOU i dess helhet ska tillämpas. Upphandlingen har genomförts med ett öppet förfarande.

Enligt 5 kap 3 § LOU får ett ramavtal löpa under längre tid än fyra år endast om det finns särskilda skäl.

Förvaltningsrätten har enligt 16 kap. 5 § LOU att pröva om den upphandlande myndigheten har brutit mot de grundläggande principerna i 1 kap. 9 § eller någon annan bestämmelse i lagen. Om så är fallet och detta har medfört att leverantören lidit eller kan komma att lida skada, ska rätten besluta att upphandlingen ska göras om eller att den får avslutas först sedan rättelse gjorts.

Utredningen

Av anbudsinbjudan (s. 4) framgår bl.a. följande.

2.3 Avtalsperiod

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I GÖTEBORG**
Avdelning 2

DOM

Sida 4
3294-11 och 3296-11 E

Avtalet gäller fr.o.m. 2011-01-01 t.o.m. 2012-12-31.

Beställaren äger rätt till option i ett (1) + ett (1) år med möjlighet till ytterligare option på ett (1) år i händelse av överprövning.

Förvaltningsrättens bedömning

Bolagen har anfört ett antal grunder för varför upphandlingen strider mot LOU och därför ska göras om. Förvaltningsrätten prövar inledningsvis frågan huruvida upphandlingen omfattat en otillåten ramavtalstid. Det är ostridigt att den aktuella avtalstiden är två år med option på ett år plus ett år samt möjlighet till ytterligare option på ett år i händelse av överprövning. Den totala ramavtalstiden kan således komma att uppgå till fem år.

Ett ramavtal får enligt 5 kap. 3 § LOU löpa under längre tid än fyra år endast om det finns *särskilda skäl*. I artikel 32.2 fjärde och femte styckena i Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/18/EG av den 31 mars 2004 om samordning av förfaranden vid offentlig upphandling av byggtjänster, varor och tjänster anges att ett ramavtal inte får löpa längre än fyra år, utom i vederbörligen styrkta undantagsfall, särskilt genom föremålet för ramavtalet. En upphandlande myndighet får inte använda ramavtal på otillbörligt sätt eller på ett sådant sätt att konkurrensen förhindras, begränsas eller snedvrids. Av direktivets beaktandesats 11 framgår bl.a. att ramavtalets löptid bör begränsas och bör inte kunna överstiga fyra år, utom i fall som är vederbörligen styrkta av de upphandlande myndigheterna. Av förarbetsuttalanden (prop. 2006/07:128, s. 334) följer att kravet på särskilda skäl ska motsvara direktivets undantagsfall. Härvid anförs även att det ligger i sakens natur att det är den upphandlande myndigheten som har bevisbördan för att det finns tillräckliga skäl att tillämpa bestämmelsen och att dessa skäl ska vara hänförliga till föremålet för upphandlingen. Det kan t.ex. vara fråga om ett avgränsat projekt som beräknas pågå något längre tid än fyra år och som inte har någon naturlig fortsättning när projektet

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I GÖTEBORG**
Avdelning 2**DOM**Sida 5
3294-11 och 3296-11 E

avslutas eller situationer där föremålet för upphandlingen är av sådant slag att det medför stora investeringar för leverantören vilka ska betala sig under avtalstiden.

Det är således klart att det ska röra sig om undantagssituationer för att en längre ramavtalstid än fyra år ska vara befogad samt att i förevarande fall Upphandlingsbolaget har bevisbördan för att så är fallet (jfr Kammarrättens i Stockholm dom den 23 mars 2011, mål nr 5609 – 5629-10). Optionen på ett femte avtalsår har motiverats mot bakgrund av den stora ekonomiska skada det kan innebära för myndigheten att stå utan avtal samt risken för otillåtna direktupphandlingar. Skälen är dock inte hänförliga till upphandlingsföremålet och förvaltningsrätten anser därför inte att upphandlingsbolaget visat att det föreligger särskilda skäl för att tillåta att avtalstiden för aktuell upphandling överskrider längsta tillåtna ramavtalstid enligt 5 kap. 3 § LOU.

Den längre avtalstiden kan komma att begränsa konkurrensen på den aktuella marknaden på ett otillbörligt sätt och sökandena kan härigenom komma att lida skada. Det föreligger därför skäl för ingripande enligt 16 kap. 5 § LOU. Eftersom den aktuella klausulen förelåg redan i det konkurrensuppsökande skedet ska den aktuella upphandlingen göras om. Redan på denna grund ska ansökan bifallas och skäl saknas därför att närmare pröva sökandenas övriga invändningar.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (DV 3109/1B LOU)

Bengt Hasselberg
rådman

Föredragande i målet har varit förvaltningsrättsnotarien Sandra Zetterdahl.

SVERIGES DOMSTOLAR

HUR MAN ÖVERKLAGAR - PRÖVNINGSTILLSTÅND

Den som vill överklaga förvaltningsrättens beslut ska skriva till Kammarrätten i Göteborg. **Skrivelsen ska dock skickas eller lämnas till förvaltningsrätten.**

Överklagandet ska ha kommit in till förvaltningsrätten inom tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet. Tiden för överklagandet för offentligpart räknas emellertid från den dag beslutet meddelades.

Om sista dagen för överklagandet infaller på lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i kammarrätten fordras att prövningstillstånd meddelas. Kammarrätten lämnar prövningstillstånd om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas, anledning förekommer till ändring i det slut var till förvaltningsrätten kommit eller det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står förvaltningsrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till kammarrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla

1. den klagandes namn, personnummer, yrke, postadress och telefonnummer. Dessutom ska adress och telefonnummer till arbetsplatsen och eventuell annan plats där klaganden kan nås för delgivning lämnas om dessa uppgifter inte tidigare uppgetts i målet. Om någon person- eller adressuppgift ändras är det viktigt att anmälan snarast görs till kammarrätten,
2. det beslut som överklagas med uppgift
3. om förvaltningsrättens namn, målnummer samt dagen för besluten,
4. de skäl som klaganden anger till stöd för begäran om prövningstillstånd,
5. den ändring av förvaltningsrättens beslut som klaganden vill få till stånd,
6. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

Skrivelsen ska vara undertecknad av klaganden eller hans ombud. Adressen till förvaltningsrätten framgår av beslutet. Om klaganden anlitar ombud ska denne sända in fullmakt i original samt uppgive sitt namn, adress och telefonnummer.

Om någon person- eller adressuppgift ändras, ska Ni utan dröjsmål anmäla ändringen till kammarrätten.

I mål om överprövning enligt lagen (2007:1091) om offentlig upphandling eller lagen (2007:1092) om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster får avtal slutas innan tiden för överklagande av rättens dom eller beslut har löpt ut. I de flesta fall får avtal slutas när tio dagar har gått från det att rätten avgjort målet eller upphävt ett interimistiskt beslut. I vissa fall får avtal slutas omedelbart. Ett överklagande av rättens avgörande får inte prövas sedan avtal har slutits. Fullständig information finns i 16 kapitlet i de ovan angivna lagarna.

Behöver Ni fler upplysningar om hur man överklagar kan Ni vända Er till förvaltningsrätten.

DV 3109/1B LOU